

Ujpest

Főuccáján is, a széles Árpád úton, majdnem valamennyi háza földszintes és a magasabb házak legföljebb egyemeletesek. Kert nincs sehol — itt-ott az udvarokon nőti csak néhány fa meg bokor — aszfalt és kövezet szalad végig az úttesteken, amelyeket sűrűn elleptek a kisebb-nagyobb boltok és műhelyek. Ahogy a neve is mondja, új város ez a külváros, régi háza — korhadt barokk vagy dachos biedermeier — még hírből sincs, maiterváros és szegény, dísztelen, szürke város, amelynek az adja meg jellegét, hogy negyvenezer munkásember lakja. Hetvenezer lakos közül negyvenezer gyári munkás.

A város tulajdonkép a Dunánál kezdődik, a Kisdunaágnál (mert itt az igen széles Dunát a Szunyogsziget osztja Kis-Dunára és Nagy-Dunára), de a víz frissesége nem érezhető és nem szagolható a síkságon elhúzó-dott hosszú uccákon. A Spree kultúrált és népies jólétre, vasárnapi sportra berendezett partjaitól, a szajnamenti külvárosok üde és festői szegénységéből, bájos kocsmáiból, és ösztönös szépérzékéből — hogy a Themse nagyszabású népjóléti kiaknázásáról ne is beszéljünk! — ide, természetesen, nem jutott semmi. (Az UTE Duna-fürdője lejjebb van, Megyeren.) Hajókikötők fahídja és állomásozó hajók lepik el élettelenül a víz szélét, egy kifestett halászcserda várja a gazdag pesti vendéget, aki mostanában késik, az újpesti vasúti híd ível itt falépcsőkön a magasba és hordja hátán a sok ütökopott, batyús vagy félmeztelen embert. Egy szál nadrág és szennyes munkakötény vagy lyukas trikó — ez a ruházat. Tudni kell, hogy a *famunka egyik főipara Ujpestenek* — és a faipar rettenetesen megállt. Bécs is kitünő piac volt, ma ez a piac meghalt. Általában sokezer munkanélküli lézeng Ujpesten és a boltosok azt mondják, hogy *olyan rossz idők, mint április második fele óta, emberemlékezet szerint még nem jártak.*

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

725.091

Szerző: *D. Zs.*Cím: *Ujpest.*

Hely

Idő

"1924"

Személy

Forrás: *Világ 6**Bm*
(Helv)*1924. 7. 15.*
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám

A rozoga vendéglőknek találón ilyen neveik vannak: „A régi kis gödörhöz”, vagy „Árva István korcsmája”. Legkülönbene az újpesti bennlakók a „Szegény János korcsmáját” emlegetik, hogy ott kitünő bort mérnek és halászlé meg túróscsusza a specialitás, de ár szerint az csak a módosabb polgárnak való: halászlé meg csusza kombinált ára 30 ezer korona. A hallal ez a víziváros úgy áll, hogy egyik nagy boltja fölé ugyan kiírták: „Halcsarnok”, de belül fűszert, kolbászt meg laskát árulnak és mikor halat kérsz, azt felelik: „Volt rá eset, hogy volt”. A Kisdunaág halászati monopóliuma a rokkantaké és a halat beviszik Pestre, vagy odaadják a tehetősebb kocsmárosnak — de *olcsó* halászlé nincs Újpesten.

A boltok általában pesti árut és pesti árat mutatnak. Szemre talán legtöbb a drogéria meg a cipészüzlet — *cipőjavító-műhely szinte minden második házában van.* A bazáros itt is fürdőtrikótól és futballfelszereléstől kezdve meissen porcellánig mindent kínál, a patikus itt is kített a kirakatába néhány ládika igazi eau-de-Cologne-t, a „jobb” masamódok itt is csak egyetlen kalapot akasztottak egy szál kalapfára, alája azt írták, hogy 350 ezer, vagy 380 ezer, — de a kalap a legolcsóbb szalmából való. A cukrász nem reszkíroz kirakatának egyetlen darab süteményt, a poros üveg mögött a napban mindössze egy óriás dongó látható, akkora, mint egy nagy tücsök és ez még Újpesten is eseményszámba megy, mert egy sereg bábész, mezillábas, sovány kisgyerek gyűlt a légy szemléletére a kirakat elé. A kávé azt mondja, hogy ő tíz-féltizenegykor vendég híján zár, a hat újpesti mozitulajdonos hiába tarkítja az uccákat Mae Murray, Diana Karenne és Harold Lloyd neveivel. (A külvilágot, külföldiséget és szint ebben a

szürkeségben kizáróan a moziplakátok képviselik. Itt jelentkezik a kultúra nyúlványai. És a felkapott mozisínész mozdulata vagy fejhordozása a plakáton, mintha még a nehéz levegőt is könnyebbé tenné egy méternyi körzetben.) De a legelső mozgotulajdonos kijelenti, hogy ő *mostanában naponként másfél milliót fizet rá a rezsire.*

Az Árpád úti korzóról most befordulunk a magas és Lechner-stílusban tartott városháza felé. A szabad piac körülötte táborozik. A hentesáru gyönyörű és minden egyéb valóban gazdag, magyar minőség, de az árak... Egy cserép violát vettem a napokban tizenkétezer koronáért egy nagy budapesti Rákóczi úti virágosboltban. Az újpesti piacon, az összehasonlítás kedvéért, megkérdezem az árát: húszezer korona. Ez jellemző. Kedves tarkasága a piacnak három keleti fagyaltárus egymás mellett: *Dsemál Szulejmán, Hisz Ogla és Ozmán Adjerim*, ahogy a sárka fagyaltvedrek csillogtatják nevüket. Piros fezenben itt ordítanak magyarul és otthonosan kötekednek a lányokkal...

Megtekintjük az újpesti *Blaha Lujza-Színházat*. A szűk István uccában épült olcsó malterhomlokzata szecessziós, két bronzfigura nőtt ki csupasz falából, egy derékgig benszorult férfi meg egy nő; bejárata, pénz-

tár-előcsarnoka nyomorúságosabb a kültekli moziknál. Hallottunk már afféle mondatokat, hogy a színház is a kultúra hordozója, a magyar színpad a magyar kultúráé... Pedig van ebben a szegényes házában törekvés, hogy *igenis színvonalat adjon*, például látunk itt plakátokat *Rózsahennit* Kálmán vendégszerepléséről.

Odább, ahol az ucca térré szélesedik, egymással szemben állnak a polgári iskola meg a gimnázium, mindkettő fiúk és lányok számára. A gimnázium vörös téglafalú, lapos fedetű épület, kacérkodik a modern német stílusokkal, de valahogy nem sikerült tervezés. Első benyomás róla az, hogy kre-matórium, a második, mikor az ember nyomott és zárt bejárata előtt áll, hogy okvetlen ráfekszik a tanulók lelkére.

A két iskola között pedig, a térségen, Ujpest egyetlen parkja vagy sétateré. Nem éppen szép, de van benne mégis gyepp, vadvirág, fa, bokor és út, ott látható az elesett hősök turulmadaras katonaszobra és kö-feszület. Ellenben *nincs benne pad* és az egész drótsövénnyel kerített kert *zárván* van, senki sem tudja miért, soha nem nyitják ki, gyerekek és elesigázott munkások *kívülről* nézhetik a kis zöld szigetét, Ujpest oázisát mintha mindenütt a világon legalább ezeket a sétányokat nem nekik szánták volna, az ő joguknak árnyékhoz, fák szagához és ingyen hűsöléshez.

D. Zs.